

Økende avstand mellom aktive bruk i Nord

Oskar Puschmann, Svein Olav Krøgli og Grete Stokstad

Den omfattende nedleggingen av jordbruket i deler av Nord-Norge medfører at avstanden mellom gjenværende aktive bruk øker. Konsekvensen, særlig for landsdelens mange grisgrendte områder, er at stadig flere nedlagte bruk på kort sikt vil få problemer med å leie ut sitt jordareal. Dette fordi avstanden til nærmeste aktive bruk som eventuelt kan drive det, er i ferd med å bli alt for lang.

Omfattende endringer i nord

I perioden 1999-2006 gikk antall aktive gårdsbruk i Nord-Norge ned fra 6300 til 4350. Mange steder er det nå så få aktive gårder igjen at stadig flere grender, bygdelag og sågar enkeltkommuner, opplever at jordbruk som næring er blitt historie.

Analyser utført av Skog og landskap viser at den bruksnedleggingen som har skjedd i fylkene Nordland, Troms og Finnmark i perioden 1999-2006 har medført at flere bruk fikk en mye større avstand til nærmeste aktive nabobruk.

Avstand til nabo-bruk

I Nord-Norge har andelen aktive foretak i områder med høyest brukstetthet (dvs. mer enn 7 naboforetak innen tre kilometer langs vei), gått ned fra 31 til 20 prosent fra

1999 til 2006. Det er en forholdsvis høy reduksjon, og viser at bruksnedleggelsen også i omfattende grad skjer i områder med høy foretakstetthet.

Reduksjon av antall områder med middels høy foretakstetthet, medfører og at det blir flere jordbruksområder med et glissent driftspreg, dvs. områder med kun 1-3 aktive naboer igjen innen 3 km. Mest prekært er likevel at andelen av bruk som havner i den klassen som har lengst vei til nærmeste aktive nabo øker. I 1999 hadde i underkant 7 prosent av driftsenhetene ingen aktive naboforetak innen 3 km, mens det har økt til 12 prosent av bruka i 2006.

Avstanden fram til nærmeste nabobruk øker automatisk for gjenværende bruk når naboene rundt legger ned. Når stadig flere gårder legges ned fortynnes også de aktive jordbruksmiljøene. Særlig sårbare er områder hvor det etter hvert ikke fins flere potensielle leietagere igjen innen en "rimelig" reiseavstand. Slike områder ses av enkeltbruk med rød farge på kart over Nordland på neste side. Når et slikt "rødt bruk" legger ned, legges ofte hele grenda ned. I Nord-Norge er det etter hvert blitt mange grende- og bygdelag som har gått ut av drift, og flere steder er tidligere velutbygde jordbruksnettverk i ferd med å rakne.

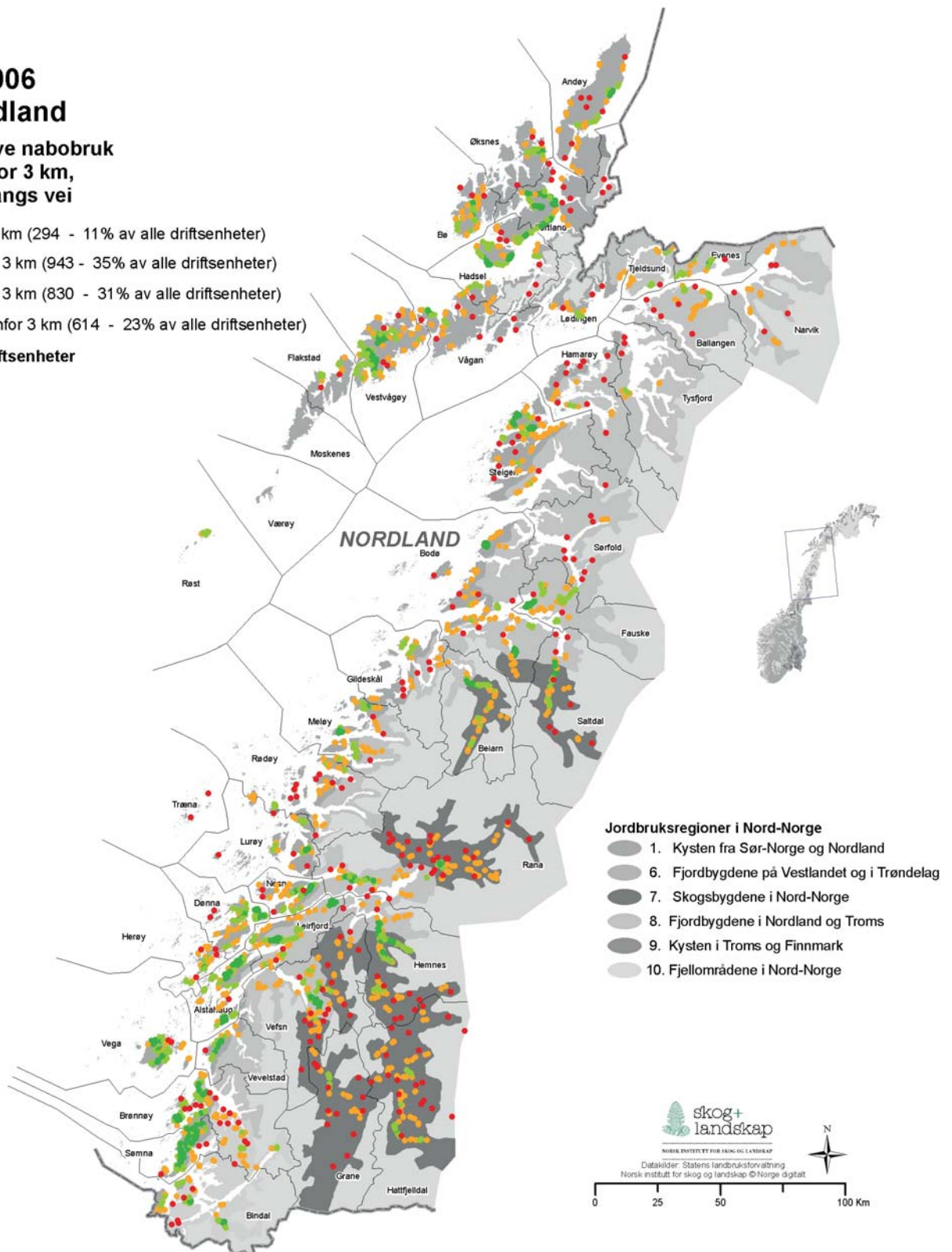
Når de aller siste brukerne i ei grend gir seg er det ofte ingen igjen til å overta. Foto: O. Puschmann, Skog og landskap.

2006 Nordland

Antall aktive nabobruk innenfor 3 km, målt langs vei

- 0 innenfor 3 km (294 - 11% av alle driftsenheter)
- 1-3 innenfor 3 km (943 - 35% av alle driftsenheter)
- 4-7 innenfor 3 km (830 - 31% av alle driftsenheter)
- Over 7 innenfor 3 km (614 - 23% av alle driftsenheter)

Totalt 2 681 driftsenheter

Lokalisering av aktive bruk i Nordland fylke i 2006. Fargekoden indikerer antall aktive nabobruk som ethvert bruk har innenfor en reiseavstand på 3 km langs vei i Nordland. Kilde: Skog og landskap